

KİTABIYAT

Victor SPINEI: *The Romanians and the Turkic Nomads North of the Danube Delta from the Tenth to the Mid-Thirteenth Century, (10. Asırdan 13. Asır Ortalarına Kadar Tuna Deltasının Kuzeyindeki Göçebe Türkler ve Rumenler)*, Brill Hotei Publishing, Leiden 2009, 545 sayfa, **ISBN: 978 90 04 17536 5**.

Ortaçağ boyunca Doğu Avrupa, Türkistan'ın farklı bölgelerinden gelen konargöçer Türk kavimlerinin en önemli uğrak yeri olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle beraber, güçlü merkezi bir idare sisteminden yoksun Balkanlar, o dönemin şartlarında ideal bozkır yaşam koşullarıyla, bu kavimler için cazip bir mekan olarak kabul edilmiştir. Fakat farklı zamanlarda Karadeniz'in kuzeyine göç eden Türk kavimleri, Karadeniz'in güneyine göç eden soydaşlarının aksine yerleşik kültüre sahip yerli halklarla karışarak onlar arasında kaybolup gitmişler, kalıcı güçlü bir devlet kuramamışlar ve her zaman Avrupa'da öteki imajının en önemli temsilcileri sayılmışlardır. Bu yüzden tarih boyunca Doğu Avrupa, Türklerin en fazla göç ettiği yer olmasına rağmen; bölgede Türklerden sadece yer isimleri, kültürel etkiler dışında kalıcı bir mirası kalmamıştır.

Genel editörlüğünü Prof. Dr. Florin Curta'nın yaptığı ve alanında uzman değerli akademisyenlerin hazırladığı "East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450" serisi yukarıda anlatılan Türk kavimlerinin başlıca sosyo-kültürel, ekonomik yaşayışları ve siyasi tarihleri hakkında etraflıca bilgi veren önemli bir çalışmadır.

Serinin altıncı kitabı, 2009 yılında "The Romanians and the Turkic Nomads North of the Danube Delta from the Tenth to the Mid-Thirteenth Century" adıyla basılmıştır. Bu çalışma, Romanya'da Alexandru Ioan Cuza Üniversitesi'nde tarih profesörü olarak çalışan Victor Spinei tarafında hazırlanmıştır.

545 sayfalık bu eser; Çizimler Listesi (VII-X), Kısaltmalar (XI-XVIII), Giriş (s. 1-6), 4 Bölüm (s. 7-360), Derleme Bibliyografya (s. 361-433), Çizimlerin Kaynakları (s. 435-438), Çizimler (s. 439-498) ve İndeksler (s. 499-545)'den oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, 10. yüzyıl ile 1241-1242 büyük Moğol istilası arasında geçen zamanda Kuzey Tuna deltasında yaşayan göçebe Türk kavimleri ile yerleşik Rumen toplulukları arasındaki ilişkiye dikkat çekilerek, eserin yazılma amacı açıklanmıştır. Ayrıca başlangıç kısmında Karpatlar-Tuna havzası genel olarak yerleşik toplumlar için daha ideal bir yaşam koşulları sürmesine rağmen, bu toprakların yüzyıllar boyunca Doğu'dan gelen Türk

göçebelerinin de dikkatini çektiği vurgulanmaktadır. İki farklı kültürün etkileşiminden ve farklılıklarından bir kaynaşma meydana geldiği söylenmektedir. Giriş kısmının sonlarında yazar; eserine önemli katkıları olan araştırmacıları, akademisyenleri ve araştırma yaparken ziyaret ettiği kütüphaneleri, enstitüleri sıralamıştır.

I. Bölümde Moldova ve Romanya'nın coğrafik yapısına vurgu yapılarak; doğayla insan arasındaki karşılıklı etkileşim, Karpatlar ve Tuna havzasındaki doğal koşullar hakkında bilgi verilmiştir. Bu sayede bölgenin siyasi tarihine coğrafyanın etkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer bir ifadeyle; coğrafik geçmiş ile Rumen toplumunun gelişimi arasındaki bağlantı vurgulanmaya çabalanmıştır.

II. Bölümde Karpatlar-Dinyester bölgesinin ve komşu ülkelerin siyasi tarihleri 10. yüzyıldan 13. yüzyılın ortalarına kadar ele alınmıştır. Yüzyıllar ayrı ayrı değerlendirilerek, bölgeye gelen Türk kavimlerinin (özellikle Peçenekler, Uzlar ve Kumanlar) siyasi, diplomatik ve askeri rolleri ile Moğol istilasının getirdiği felaket vurgulanmıştır. 10. ile 13. yüzyıllar arasında yapılan göçlerin büyük bir kısmını Türklerin oluşturduğu gözlenmektedir. Bu göçler, Macarların 869 yılındaki Orta Avrupa'ya göçleriyle başlamış olup Moğol istilasıyla son bulmuştur. Bu bölümde genel olarak; dönemin koşullarında bölgede Hazarların zayıflaması, anavatanından çeşitli nedenlerle Türk göçlerinin belirli aralıklarla devam etmesi, Bizans İmparatorluğu'nun bölgedeki diplomatik faaliyetleri ve Kiev Hanlığı'nın yükselişi ile Türk kavimleriyle bu hanlığın münasebetleri işlenmiştir.

III. Bölümde ise yazar, Türk ve Rumen toplumlarının karmaşık ilişkilerini daha iyi anlamak için, bu iki toplumun en önemli yönlerini karşılaştırıp nazarı dikkate almaktadır. Diğer bir ifadeyle; Rumen tarımcılar ile Türk göçebeler arasındaki farklılıklara; dil, din, etnik, yaşam koşulları, yerleşme şekilleri, tarım, hayvancılık, ticaret, ölü gömme adetleri gibi sosyo-kültürel açıdan değinmiştir. Kitabın ana kısmını oluşturan bu bölümde yazar, bu farklılıklardan yola çıkarak yerleşik kültür ile göçebe yaşam tarzının bölgenin kültür ve medeniyetine yaptığı katkıyı gözler önüne sermektedir.

IV. bölümde yazar, Türkler ve Rumenler arasındaki etkileşime dil ve edebi yönden değinmiştir. Bölgedeki muhtelif coğrafik yer adları ile şahıs isimlerini sıralayarak, bunların Türklerden kalan silinmez miras olduğunu vurgulamıştır. Bu durumun ülkenin günümüz kültürel çeşitliliğine önemli bir katkı sağladığını ortaya koymuştur.

Dönemin kroniklerinden yola çıkarak ve arkeolojik kaynaklardan faydalanarak hazırlanan bu kitap, bu alanda araştırma yapan akademik camianın dikkatini çekmektedir. Diğer yönden yazar İngilizce, Fransızca, Rusça ve Rumence literatürü tarayarak eserini zenginleştirmiştir. Yazar,

KİTABİYAT

siyasi ve askeri tarihten ziyade sosyal tarih perspektifinden dönemi ve coğrafyayı incelemiştir. Diğer bir deyişle, arkeolojik buluntuların tasvirleriyle sosyo-kültürel açıdan emsalsiz bir çalışma ortaya koymuştur. Yazar çalışmasında, kuzey Tuna havzasında göçebe Türk kavimleriyle yerleşik Rumen toplumu arasındaki etkileşimi, Romanya ve Moldova'nın kültürel zenginliğine katkı yapan en önemli faktörlerden birisi olarak kabul edip dönemi tarafsız bir şekilde ele almaya çalışmaktadır. Bu sayede, bazı çevrelerce göz ardı edilen “*göçebe Türklerin Doğu Avrupa medeniyetine kültürel katkısı*”nı vurgulamaya çalışmakta ve sosyal tarih bakımından bu alanda önemli bir boşluğu bu eseriyle doldurmaktadır.

Asım KORKMAZ*

---

* Arş. Gör. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü,
asimkorkmaz52@gmail.com

